

Dosarul nr. 2ra-267/23

2-19076266-01-2ra-17022023

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Centru – I. Țonov

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – V. Sîrbu, A. Braga, V. Buhnaci

ÎNCHEIERE

19 iunie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

examinând admisibilitatea recursului declarat de Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Doina-Ioana Străisteanu și Asociația Obștească „Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova” împotriva Liubei Donea cu privire la constatarea unor afirmații făcute în petiția răspândită la 07 decembrie 2018 către autoritățile publice, ca fiind false și defăimătoare, repararea prejudiciului moral precum și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 02 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de către Liuba Donea, s-a modificat hotărârea din 02 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La 12 februarie 2019, Doina-Ioana Străisteanu și AO „Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova” (în continuare IDOM) au depus cerere de chemare în judecată împotriva Liubei Donea, prin care au solicitat:

- constatarea afirmațiilor Liubei Donea, făcute în petiția răspândită la 07 decembrie 2018, către autoritățile publice, ca fiind false și defăimătoare și anume:

a. „ceea ce s-a întâmplat la data de 04 decembrie 2018 este ieșit din comun, fapt care m-a decis să mă concediez”,

b. „au stat de vorbă cu pacienții în salonul de supraveghere (erau 6 copii)”,

c. „dna Străisteanu l-a întrebat afirmativ pe unul dintre pacienți...dacă l-au adus în cătușe poliștii”,

d. „dna avocată s-a comportat batjocoritor cu mine, strigând în prezența copiilor și a infirmierei, -Dnei Donciu: cine ești, nu ți-e rușine, ești femeie bătrână, închide gura, nimeni nu te întreabă, nimic nu înțelegi și nimic nu știi, da eu știu că pe acești copii îi bate poliția și chiar voi tot la spitalizare, ești fără minte, ești o proastă, vorbești prostii, vorbești aiurea... etc.”,

e. „acest monolog al avocatei a fost auzit de copii, de angajați”,

f. „un așa comportament în prezența copiilor este inadmisibil, a agitat copii la maxim”,

g. „ea chiar în prezența noastră le spune copiilor să nu ne asculte, faceți ce vreți voi...”

h. „acest grup de avocați...care au nevoie de situații rele pentru a le fii finanțate proiectele”

i. „acești avocați nici măcar nu prezintă legitimațiile, nu se legitimează, sunt aroganți la superlativ, nu au un comportament decent în societate”

j. „acest grup în frunte cu Dna Străisteanu”

k. „avocații și apărătorii nu sunt școliști,... procedura de interogare este contrar legislației, -asta o știe orice magistrat”;

- recunoașterea că Liuba Donea este responsabilă de defăimarea reclamanților prin răspândirea informațiilor false;

- obligarea dezmințirii relatările false și defăimătoare răspândite, prin același mijloc, să aducă scuze publice reclamanților, și anume: să expedieze către aceiași adresați o scrisoare prin e-mail și poștă din numele său cu următorul conținut: „Eu Donea Liuba, recunosc că am mințit când am scris informații false și defăimătoare despre dna Străisteanu Doina-Ioana și Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova în petiția mea din 07 decembrie 2018. Cer scuze de la dna Străisteanu Doina-Ioana și echipa Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova pentru că am mințit și am răspândit informații false pentru ai defăima public”;

- repararea prejudiciului moral în sumă de 30 000 lei în beneficiul dnei Străisteanu Doina-Ioana și a sumei de 50 000 lei în beneficiul IDOM

- compensarea cheltuielilor de judecată în beneficiul Doinei-Ioanei Străisteanu suma de 1 650 lei și în beneficiul reclamantului IDOM suma de 1 750 lei.

În motivarea cererii de chemare în judecată au indicat că IDOM este o organizație nonguvernamentală, independentă, non-profit, având drept scop apărarea și promovarea drepturilor omului, precum și monitorizarea implementării obligațiilor asumate pe domeniul drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv pe plan internațional. IDOM efectuează activități de monitorizare a asigurării drepturilor omului în Republica Moldova, „advocacy” pe plan național și internațional, litigare strategică, dar și contribuie la informarea grupurilor specifice, organizațiilor internaționale, precum și a societății despre cele mai grave violări de drepturi ale omului, analize comparative a cadrului legal național și actele internaționale în domeniul drepturilor omului, elaborând concluzii și recomandări în vederea îmbunătățirii situației de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova.

Totodată, unul dintre domeniile strategice de intervenție a IDOM este monitorizarea, apărarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități mintale din instituțiile psihiatrice și psihoneurologice. Astfel, începând cu anii 2007 membrii IDOM au efectuat numeroase vizite de monitorizare inopinată în incinta tuturor instituțiilor psihiatrice și psihoneurologice din Moldova, elaborând rapoarte pe fiecare instituție cu descrierea constatărilor și elaborarea recomandărilor în vedere îmbunătățirii situației persoanelor cu dizabilități. Totodată, avocații din cadrul acestei asociații au preluat numeroase cazuri ale pacienților din aceste instituții și au apărat interesele lor la nivel național și internațional în cazurile când s-au constatat violări ale drepturilor acestora.

Reclamanții au precizat că, la 04 decembrie 2018, IDOM a format o echipă multidisciplinară pentru efectuarea unei vizite de monitorizare a modului de respectare a drepturilor omului în cadrul Spitalului Clinic de Psihiatrie or. Codru. Din

componenta echipei au făcut parte directorul executiv al IDOM, Vanu Jereghi, avocatul Alexandru Cebanaș, avocatul Doina-Ioana Străisteanu și asistenta socială Ecaterina Golovatîi din cadrul AO „Keystone Moldova”.

La 04 decembrie 2018 echipa de monitorizare a decis să viziteze pacienții din cadrul secției nr. 1 pentru copii a Spitalului Clinic de Psihiatrie din or. Codru, pentru a verifica condițiile de plasament și respectarea drepturilor pacienților minori. Fiind în secția nr. 1 de copii a Spitalului Clinic de Psihiatrie or. Codru, echipa multidisciplinară inițial a discutat cu șeful secției nr. 1, toți membrii echipei s-au prezentat, s-au legitimat și au explicat scopul vizitei. Șeful secției a acceptat efectuarea vizitei oferind în același timp informații despre modul de internare, condițiile de plasament și tratament a copiilor din secție.

Ulterior, șeful secției a condus echipa de monitorizare prin secția nr. 1, a oferit informații vis-a-vis de numărul pacienților, activitățile zilnice, a prezentat saloanele unde copii se tratează, mănâncă, unde fac baie etc., după care a plecat, iar membrii echipei au rămas să discute cu pacienții. Apoi echipa de monitorizare a intrat în salonul de supraveghere riguroasă unde se aflau 3 pacienți minori, unde au purtat discuții cu doi dintre ei. În privința unuia dintre pacienți (un minor de 12 ani) echipa de monitorizare a identificat probleme ce ridică serioase prezumții vis-a-vis de legalitatea internării lui și legalitatea administrării unor substanțe psihotropice (presupusului tratament), probleme care urmau a fi soluționate după finisarea vizitei.

După finisarea discuțiilor cu cei 2 pacienți, echipa de monitorizare a ieșit din salon în coridor, unde Ecaterina Golovatîi a purtat o discuție cu pacientul xxxxx, privind cătușele și aducerea lui de poliție.

În context, reclamantii au susținut că Doina-Ioana Străisteanu nu a discutat acest lucru cu pacientul xxxxx, doar Ecaterina Golovatîi a vorbit cu el pentru că î-l știa pe pacient de mai demult, îi cunoștea familia, îi cunoștea istoricul contactelor cu autoritățile publice și instituțiile medicale. Ambii au purtat o discuție prietenească în prezența întregii echipe. Avocatul Alexandru Cebanaș a filmat această discuție, deși de regulă filmări video echipa nu face.

Reclamantii au relatat că din înregistrarea video se vede clar că întregă discuție a fost purtată în privința unui singur pacient și unui singur angajat pe care nimeni nu l-a ofensat. Identificând cazul minorului cu suspiciuni de internare ilegală și supunerea unui tratament cu substanțe psihotrope, ilegal, echipa a părăsit pentru aproximativ 15 minute secția nr. 1 de copii pentru o discuție în grup. Ulterior, echipa a revenit în secție și a urmat o discuție cu șeful secției despre constatările și problemele identificate, în special despre cazul minorului dat, după care au plecat.

Reclamantii au mai indicat că la 07 decembrie 2018 psihologul Nelea Panfil și Ecaterina Golovatîi, din cadrul AO „Keystone Moldova”, au mers la Spitalul Clinic de Psihiatrie or. Codru pentru a discuta cu pacientul minor de 12 ani și a efectua evaluarea lui psihologică, însă, personalul medical le-a interzis categoric accesul în secția nr. 1 pentru copii. După refuzul de acces la copil, în câteva minute, în aceeași zi de 07 decembrie 2018, la adresa electronică a directorului executiv al IDOM a parvenit petiția, semnată de Liuba Donea, asistentă de proceduri în secția nr. 1 de copii din cadrul Spitalului Clinic de Psihiatrie, cu conținutul defăimător față de reclamantii, făcând astfel obiect de litigiu în cauza dată.

Doina-Ioana Străisteanu și IDOM au relevat că din conținutul petiției rezultă că Liuba Donea, care a ascuns datele ei de contact, adresa, telefonul, este angajată la Spitalul Clinic de Psihiatrie or. Codru, secția nr. 1 pentru copii.

Liuba Donea, autoarea petiției, a adresat petiția Centrului pentru Drepturile Omului (Avocatul Poporului), Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Justiției; IDOM, o copie adresată Spitalului Clinic de Psihiatrie or. Codru. Astfel, a răspândit informații, care conțineau afirmații false și defăimătoare despre reclamantii.

Întru realizarea procedurii prealabile, Doina-Ioana Străisteanu la 07 decembrie 2018 a adresat pârâtei cerere prealabilă, prin expedierea acesteia la adresa de e-mail de la care pârâta a răspândit petiția. Ulterior, la 14 decembrie 2018 a achitat serviciile executorului judecătoresc Evelina Marianciuc, care a reușit la 14 ianuarie 2019 să-i înmâneze personal pârâtei Liuba Donea cererea prealabilă la locul ei de muncă.

La 27 decembrie 2018, IDOM a expediat cerere prealabilă, care a fost recepționată de către Liuba Donea la 02 ianuarie 2018, prin care a solicitat pârâtei să dezmințască informațiile scrise în petiție, să aducă scuze publice și să achite prejudicial moral cauzat prin acțiunile de defăimare.

Reclamantii au relatat că la 16 ianuarie 2019 și ulterior la 22 ianuarie 2019 au recepționat răspunsul pârâtei la cererea prealabilă, prin care ultima, reconfirmă că este autoarea petiției și exprimă refuzul de a soluționa litigiul pe cale amiabilă și de a satisface cerințele din cererea prealabilă.

În opinia reclamantilor informația răspândită în adresa a patru instituții de stat de către Liuba Donea este defăimătoare și falsă, deoarece pârâta a mințit când a afirmat că s-a concediat de la locul ei de muncă în secția nr. 1 de copii a Spitalului Clinic de Psihiatrie or. Codru. Aceasta continuă să activeze în aceeași instituție, iar dovada acestui fapt sunt acțiunile executorului judecătoresc Evelina Marianciuc, care în ziua de ziua de 14 ianuarie 2019 i-a înmânat personal pârâtei, la locul ei de muncă, cererea prealabilă.

La fel și afirmația că în salonul de supraveghere nu se aflau șase copii, este falsă, deoarece în salon se aflau trei minori, doi din ei au discutat cu toți membrii echipei IDOM (4 persoane). În timpul discuțiilor cu cei doi pacienți din salonul de supraveghere, pârâta nu se afla în salonul de supraveghere, nici în coridor, deoarece discuțiile sunt confidențiale. Nici unul din membrii echipei multidisciplinare nu a purtat discuții cu Liuba Donea.

Liuba Donea a mințit când a spus că discuția cu pacientul xxxxx a fost purtată de reclamanta Doina-Ioana Străisteanu. Pacientul xxxxx este cunoscut cu Ecaterina Golovății, asistentă socială, care a fost cea care l-a întrebat despre cătuși și poliție, modul cum a fost adus la spitalul de psihiatrie. Discuția între pacient și Ecaterina Golovății s-a întâmplat în coridor, lângă ușa de la salonul de supraveghere, în prezența lui Alexandru Cebanaș, Jereghi Vanu și Doina-Ioana Străisteanu. Alți copii, decât xxxxx, la această discuție nu au fost.

Reclamantii au afirmat că Liuba Donea a mințit că discuția în cauză era purtată de Doina-Ioana Străisteanu cu pacientul și că la această discuție erau și alți copii și alți angajați, respectiv consideră reclamantii că această discuție nu poate fi motivul agitației copiilor din secție. Nu există o legătură de cauzalitate dintre discuția cu pacientul xxxxx și pretinsa cauză a agitării pacienților din secție.

Discuția între Ecaterina Golovății cu pacientul xxxxx a fost înregistrată video și audio de către avocatul Alexandru Cebanaș. Iar, din conținutul fișierului video se poate lesne observa că discuția a avut loc în coridor, că Doina-Ioana Străisteanu nu a intervenit în discuție, că alți pacienți sau infirmiere nu au asistat la discuție, că atmosfera era calmă etc.

Mai mult, reclamanții au precizat că Liuba Donea a mințit prin afirmația că Doina-Ioana Străisteanu ar fi înjurat-o sau ar fi a umilit-o, după cum se indică în petiție.

Reclamanții au mai susținut că ar fi mincinoasă și afirmația că „ea chiar în prezența noastră le spunea copiilor să nu ne asculte, faceți ce vreți voi...” deoarece în salonul de supraveghere unde echipa discuta cu doi minori, nu era nici un angajat al secției, iar în alte părți ale secției (coridor, săli, saloane, etc) Doina-Ioana Străisteanu nu a discutat cu nici un copil, în special, nici unul din reclamanți nu a spus astfel de lucruri nici unui pacient, niciodată, fie copil fie adult.

Doina-Ioana Străisteanu și IDOM au menționat că în toate vizitele de acest fel, informează pacienții despre drepturile lor, mediază orice situație cu pacientul și medicul/ asistentul medical, și apoi notează încălcările depistate pentru a le include în rapoarte pe care le publică oficial. Echipa de monitorizare nu l-a văzut pe pacientul xxxxx și nu a avut discuții cu el, iar de la alți pacienți, a aflat că copilul are 6 ani și este violent cu infirmierii (înregistrarea audio a discuțiilor cu pacientul de 12 ani). Deci, e un lucru cunoscut tuturor, în secția nr. 1 de copii, cel puțin, că pacientul xxxxx este violent, îi lovește pe toți, indiferent e copil-pacient sau angajat.

La fel, au relatat că sunt false și afirmațiile Liubei Donea că „acest grup de avocați... care au nevoie de situații rele pentru a le fi finanțate proiectele”, „acești avocați nici măcar nu prezintă legitimațiile, nu se legitimează, sunt aroganți la superlativ, nu au un comportament decent în societate”, „acest grup în frunte cu Dna Străisteanu” și „avocații și apărătorii nu sunt școliți, ... procedura de interogare este contrar legislației, - asta o știe orice magistrat”.

În context, reclamanții au susținut că de ani de zile promovează respect față de drepturile omului, atenție sporită oferind drepturilor persoanelor cu dizabilități mintale rezidenți a instituțiilor închise cum este Spitalul Clinic de Psihiatrie or. Codru.

Activitatea IDOM întotdeauna a fost transparentă, financiar și funcțional. Multiplele rapoarte în acest domeniu (elaborarea la nivel național și/ sau internațional) ilustrează nenumăratele încălcări ale dreptului persoanelor cu dezabilități mintale în instituții rezidențiale, afirmă că reclamanta a investit resurse financiare, umane și timp în instruirea angajaților și perfecționarea politicilor cadrului normativ, în domeniu. În fruntea echipei de monitorizare s-a aflat Jereghi Vanu, directorul executiv al IDOM, nicidecum reclamanta Doina-Ioana Străisteanu, care a fost implicată în echipa multidisciplinară cu titlu de avocat și expert în drepturile omului. Toți membrii echipei s-au legitimat imediat cum au intrat în secția nr. 1 de copii, de altfel șeful secției nu ar fi discutat cu echipa și nu i-ar fi însoțit ulterior prin secție dând și explicații. Acest lucru este evident din înregistrările audio efectuate de echipă. Fiecare membru din echipă s-a salutat cu toți angajații, părinții și copii întâlniți în secție. Afirmația pârâtei despre presupusa aroganță și comportament nedemn în societate este un atac nejustificat la onoarea, demnitatea și reputația profesională a reclamanților.

Partea reclamantă a mai subliniat că noțiunea de onoare și reputație profesională este definită în literatura de specialitate ca o prețuire deosebită, considerație, respect și stimă acordată cuiva pentru meritele virtuțile sale sau reflectarea calităților profesionale ale persoanei în conștiința socială însoțită de aprecierea pozitivă a societății. Cu alte cuvinte, onoarea și reputația profesională este o apreciere din partea societății a calităților unei persoane. Lezarea reputației profesionale presupune că reclamantul simte schimbarea opiniei societății despre sine prin discreditarea în fața opiniei publice.

Reclamantii au comunicat că spre deosebire de pârâtă, ei au un renume în domeniul drepturilor omului și activează de foarte mulți ani pentru promovarea drepturilor omului prin crearea de precedente în instanțe naționale și internaționale, perfecționarea cadrului normativ, prin instruirea specialiștilor în domeniu ș.a. Aceștea sunt respectați în societate ca fiind experți și profesioniști. Prin aceste afirmații, pârâta a atacat reclamantii în mod intenționat pentru ai denigra în fața autorităților publice cu care reclamantii au relații profesionale de lucru.

Partea reclamantă a afirmat că, promovarea drepturilor omului a fost și rămâne un segment prioritar în activitatea avocatului Doina-Iona Străisteanu, fiind recunoscută la nivel național și internațional drept expert în domeniul drepturilor omului. Cu acest scop reclamantul reprezintă în judecată *pro bono* în cuantum de 35 % din dosare, are 8 sesizări la Curtea Constituțională care au schimbat practica națională, are peste 300 cazuri la CEDO examinate sau în curs de examinare, a efectuat peste 100 de instruiri pentru grupuri profesionale, publicații etc. Doina-Ioana Străisteanu este premianta Organizației Națiunilor Unite și a Uniunii Avocaților din Republica Moldova pentru apărarea drepturilor omului și litigare strategică. Este cunoscută pentru rapoartele sale publice despre abuzurile comise în instituțiile psihiatrice față de pacienți, este avocatul a celor 18 femei violate de medicul Stanislav în internatul psiho-neurologic mun. Bălți, cunoscută pentru munca sa în calitate de ombudsman pilot al instituțiilor de psihiatrie realizată în perioada aprilie 2012 - iunie 2014. Doina-Ioana Străisteanu se bucură de reputația unei profesioniste în domeniul avocat de excelență, persoană empatică, corectă și onestă. Atacul pârâtei la adresa reclamantei vine să o umilească în mod public prin afirmații mincinoase, false și defăimătoare, vine să o prezinte pe reclamant drept o persoană ce nu este adică o „arogantă, needucată, agresivă” etc. și acest lucru este pasibil răspunderii delictuale.

Efectuarea vizitelor de monitorizare în instituțiile psihoneurologice și psihiatrice reprezintă o dovadă de încredere și de deschidere spre colaborare acordată de către Ministerul Muncii și IDOM în temeiul unui Memorandum de înțelegere pentru anii 2016-2018 între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și IDOM, în baza acestui Memorandum echipa de monitorizare a IDOM a avut mereu acces în orice instituție psihiatrică din țară (deși vizitele erau mereu inopinate), în baza vizitelor au fost publicate numeroase rapoarte, au fost elaborate recomandări, au fost preluate cazuri concrete ale pacienților în cazuri de violări ale drepturilor omului, au fost publicate articole, reportaje în presă despre cazurile și situația drepturilor persoanelor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale etc. În decursul anilor de monitorizare niciodată IDOM nu a fost învinuit de abuzuri, comportament nedemn sau lipsă de profesionalism, dimpotrivă susțin reclamantii că echipa IDOM se bucură de respect, încredere și profesionalism.

Reclamanții au relatat că petiția adresată de către Liuba Donea în adresa a patru autorități cheie din societate, cu care IDOM a stabilit relații de colaborare, lezează în cel mai direct și flagrant mod reputația profesională a asociației construită de-a lungul anilor, deoarece informațiile false din petiție prezintă echipa IDOM, într-o imagine negativă - ca fiind persoane care agresează personalul medical, care agită pacienții, sunt aroganți, needucați, lipsiți de decență și profesionalism. Toate aceste afirmații au fost expuse de către o persoană pe care membrii echipei de monitorizare nici măcar nu au văzut-o și nici nu știu cum arată, iar acest fapt subminează încrederea și percepția societății și a autorităților publice vis a vis de profesionalismul și competența membrilor IDOM.

Au mai relevat că răspândirea informațiilor defăimătoare în adresa IDOM i-a periclitat managementul prin destabilizarea activităților preconizate. După expedierea petiției din 07 decembrie 2018, membrilor echipei IDOM și celor care colaborează cu ei, le-a fost expres interzis accesul în secția nr. 1 copii din Spitalul Clinic de Psihiatrie și cazul identificat nu a putut fi documentat, Coordonatorul Programului de Monitorizare și Raportare a fost nevoit să modifice agenda vizitelor de monitorizare, deoarece incidentul împiedică realizarea monitorizării planificate, avocații au fost nevoiți să se întrunească în ședințe interne pentru a identifica strategia vizitelor de monitorizare pe viitor (ce să întreprindă în caz de refuz în accesarea secțiilor închise, înregistrarea video și audio a vizitelor etc).

Prin hotărârea din 02 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Doina-Ioana Străisteanu și IDOM, s-a constatat ca fiind false și defăimătoare afirmațiile făcute de Liuba Donea în petiția răspândită în ziua de 07 decembrie 2018 cu următorul conținut:

- ceea ce s-a întâmplat la data de 04 decembrie 2018 este ieșit din comun, fapt care m-a decis să mă concediez;
- au stat de vorbă cu pacienții în salonul de supraveghere (erau 6 copii);
- dna Străisteanu l-a întrebat afirmativ pe unul dintre pacienți...dacă l-au adus în cătușe polițiștii;
- dna avocată s-a comportat batjocoritor cu mine, strigând în prezența copiilor și a infirmierei,- Dnei Donciu: cine ești, nu ți-e rușine, ești femeie bătrână, închide gura, nimeni nu te întreabă, nimic nu înțelegi și nimic nu știi, da eu știu că pe acești copii îi bate poliția și chiar voi tot la spitalizare, ești fără minte, ești o proastă, vorbești prostii, vorbești aiurea.. etc.;
- acest monolog al avocatei a fost auzit de copii, de angajați;
- un așa comportament în prezența copiilor este inadmisibil, a agitat copii la maxim;
- ea chiar în prezența noastră le spunea copiilor să nu ne asculte, faceți ce vreți voi...;
- acest grup de avocați...care au nevoie de situații rele pentru a le fii finanțate proiectele;
- acești avocați nici măcar nu prezintă legitimațiile, ne se legitimează, sunt aroganții la superlativ, nu au un comportament decent în societate;
- acest grup în frunte cu Dna Străisteanu;
- avocații și apărătorii nu sunt școliții, ...procedura de interogare este contrar legislației, -asta o știe orice magistrat;

S-a recunoscut Liuba Donea responsabilă de defăimarea dnei Doina-Ioana Străisteanu și echipei IDOM prin răspândirea informațiilor false despre ei.

S-a obligat Liuba Donea să dezmință relatările false și defăimătoare răspândite, prin același mijloc, și să aducă scuze publice reclamantilor și anume: să expedieze către aceiași adresăți o scrisoare prin email și poștă din numele său cu următorul conținut: „Eu Donea Liuba, recunosc că am mințit când am scris informații false și defăimătoare despre dna. Doina-Ioana Străisteanu și Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova în petiția mea din 07 decembrie 2018. Cer scuze de la dna. Doina-Ioana Străisteanu și echipa Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova pentru că am mințit și am răspândit informații false pentru ai defăima public”.

S-a încasat de la Liuba Donea în beneficiul Doinei-Ioanei Străisteanu suma de 30 000 de lei, cu titlu de compensare a prejudiciului moral, cheltuielile de judecată suportate în legătură cu plata taxei de stat în sumă de 1 150 de lei și serviciile executorului judecătoresc în suma de 500 de lei.

S-a încasat de la Liuba Donea în beneficiul Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova suma de 5 000 de lei, cu titlu de compensare a prejudiciului moral, cheltuielile de judecată suportate în legătură cu plata taxei de stat în sumă de 250 de lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 12 000 de lei. În rest, cererea de chemare în judecată s-a respins. (f.d.181-182, vol.I, 6-36, vol.II)

Invocând netemeinicia hotărârii primei instanțe, la 09 septembrie 2021, Liuba Donea a declarat apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea reclamantilor să fie respinsă integral. (f.d.1-2,58-66, vol. II)

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 02 noiembrie 2022 a admis apelul declarat de Liuba Donea, a modificat hotărârea din 02 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea mărimii prejudiciului moral dispus spre încasare în beneficiul Doinei-Ioanei Străisteanu, prin micșorarea sumei de la 30 000 lei până la 3 000 de lei și micșorarea sumei cheltuielilor de judecată suportate pentru achitarea taxei de stat de la 1 150 de lei la 250 de lei. În rest, a menținut fără modificări hotărârea din 02 septembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. (f.d.158,159-187, vol. II)

Instanța de apel, reținând prevederile art. 24, alin. (1) și (2) din Legea nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare, a reiterat că la înaintarea acțiunii privind apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, reclamantul trebuie să dovedească că pârâțul a răspândit informația, informația îl vizează și este defăimătoare, informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă, sau judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient, iar în conformitate cu prevederile alin. (2) al aceluiași articol, pârâțul trebuie să dovedească că informația nu este defăimătoare și/ sau nu îl vizează pe reclamant, informația constituie o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient, informația răspândită este de interes public.

Instanța de apel a constatat că informațiile conținute în această petiție nu pot fi privite ca inofensive și pot fi considerate ca defăimătoare, deoarece nu se realizează un drept constituțional al Liubei Donea, acest mijloc de apărare se consideră răspândire a informației care nu corespunde realității, iar ca urmare aduce atingere onoarei și demnității, precum și lezează reputația profesională a Doinei-Ioanei

Străisteanu și Institutului pentru Drepturile Omului din Moldova și servește temei de compensare a prejudiciului moral.

În speță, nu poate fi invocat dreptul la liberă exprimare, deoarece dreptul la exprimare presupune prin sine o balanță cu dreptul la respectarea vieții intime și a reputației, astfel, Liuba Donea prin exprimarea în petiția sa, în felul descris, a depășit limitele permisibile prin ce a defăimat și ponegrit persoana Doinei-Ionei Străisteanu, și IDOM. Or, expresiile descrise au depășit limitele care sunt protejate de art. 10 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului și atunci, aceste expresii adresate oficialilor de rang înalt, nu sunt doar ofensatoare, dar în ele subzistă învinuiri de ordin disciplinar.

Respectiv, Curtea de Apel Chișinău a constatat că acuzațiile Liubei Donea, adresate prin petiția din 07 decembrie 2018, se consideră exprimare care prejudiciază onoarea, demnitatea și reputația profesională a Doinei-Ionei Străisteanu și IDOM și care urmează a fi dezmințită, ori, Liuba Donea nu a adresat o petiție la organele de drept împuternicite să examineze cazurile de injurie, dar scrisoarea a fost îndreptată către organele care au împuternicit experții să monitorizeze respectarea drepturilor omului în Spitalul Clinic de Psihiatrie din mun. Chișinău.

Astfel, instanța de apel a reținut că cerințele Doinei-Ionei Străisteanu și IDOM față de Liuba Donea, semnatară a petiției din 07 decembrie 2018, privind apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale sunt parțial întemeiate, or, aspectul denigrator și calomnios a informației descrise în petiție este incontestabil.

Argumentele Liubei Donea cu referire la „judecățile de valoare”, nu au fost reținute de către instanța de apel, deoarece la examinarea acțiunii s-a ținut cont de specificul noțiunii de „judecată de valoare”, care prezumă că persoana nu poartă răspundere pentru părerea expusă în privința unor evenimente, circumstanțe etc., veridicitatea cărora este imposibil de a se demonstra. Instanța de fond a făcut o distincție clară între fapte și judecăți de valoare, astfel încât judecata de valoare este definită ca o opinie, un comentariu, o teorie sau o idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit, iar, faptul reprezintă un eveniment, proces sau fenomen care a avut sau are loc în condiții concrete de loc și timp și a cărui veridicitate poate fi dovedită.

Judecata de valoare fără substrat factologic suficient este acea judecată de valoare care se bazează pe fapte care nu au avut loc sau pe fapte care au avut loc, dar a căror expunere este denaturată până la falsitate.

Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău a menționat că cerința de a dovedi veridicitatea judecăților de valoare este imposibil de a fi îndeplinită, deoarece adevărul afirmațiilor ce constituie judecăți de valoare nu poate fi dovedit, iar, invocarea probei verității în acest caz ar constitui o încălcare a libertății de exprimare, parte fundamentală a dreptului asigurat de art.10 din Convenția Europeană (pct.61 din Hotărârea CEDO din 21.12.2004 - cazul Busuioc c. Moldovei, cazul Jerusalem c. Austriei nr.26958/95, pct.42).

De asemenea, chiar și atunci când o declarație constituie o judecată de valoare, proporționalitatea unei imixțiuni poate depinde de faptul dacă există o bază faptică suficientă pentru declarația respectivă, deoarece chiar și o judecată de valoare, cu o bază faptică care s-o sprijine, poate fi excesivă (Hotărârea CEDO din 01.07.1997 pronunțată în cazul Obershlik c. Austriei).

Mai mult, conținutul scrisorii răspândită de Liuba Donea are un ton agresiv și dezechilibrat al informației expuse, limbajul utilizat de ea este înjositor și jignitor, or, expunerea că avocații licențiați sunt „neșcoliți” (care nu au nici școală), nu poate fi catalogată ca fiind o judecată de valoare, difuzată cu bună-credință și în concordanță cu principiile legii cu privire la libertatea la exprimare.

Cu referire la pretențiile Doinei-Ioanei Străisteanu și IDOM privind recuperarea prejudiciului moral, instanța de apel a menționat că, în conformitate cu prevederile art. 1422 din Codul civil, acesta sunt parțial întemeiate, având opinie diferită referitor la cuantumul prejudiciului moral suportat de către Doina-Ioana Străisteanu.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău, în temeiul art. 1423 din Codul civil, art. 29 alin. (1) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010 și reieșind din principiul compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral, a concluzionat că suma de 5 000 de lei va asigura o compensație suficientă și echitabilă a prejudiciului cauzat IDOM, pe când suma dispusă spre încasare cu titlu de prejudiciu moral cauzat Doinei-Ioanei Străisteanu în mărime de 30 000 de lei, este vădit disproporțional și excesiv în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității, motiv pentru care aceasta necesită a fi micșorată.

Subsecvent, prin prisma art. 82, art. 90, lit. i), art. 94 alin. (1), art. 96 din Codul de procedură civilă, Curtea de Apel Chișinău a conchis că instanța de fond justificat a încasat din contul Liuba Donea în beneficiul IDOM cheltuielile de judecată, proporțional părții admise din acțiune, în sumă de 250 de lei, cu titlu de recuperare parțială a cheltuielilor de plată a taxei de stat și sumei de 12 000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

În altă ordine de idei, având în vedere că suma încasată cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul Doinei-Ioanei Străisteanu a fost micșorat de la 30 000 de lei la suma de 3 000 de lei, instanța de apel, corespunzător a micșorat și suma taxei de stat dispusă spre încasare de prima instanță de la 1 150 de lei la 250 de lei.

Curtea de Apel Chișinău a respins toate argumentele apelantei cu privire la încălcarea de către instanța de fond a normelor de drept procedural privind lipsa procesului-verbal al ședinței de judecată din 25 mai 2019, nerespectarea de către instanța de fond a procedurii de întocmire a proceselor-verbale de audiere a martorilor și a reținut că acestea nu pot fi încadrate în baza prevederilor art. 274, alin. (1) și (2), art. 388, alin. (1), lit. g) din Codul de procedură civilă, or, la dosar se regăsesc toate procesele-verbale ale ședințelor de judecată, unde sunt enumerate toate acțiunile procesuale exercitate în condițiile Codului de procedură civilă, cu indicarea orei și a datei efectuării, iar pe CD-ul anexat la materialele cauzei se regăsesc înregistrările audio cu depozițiile martorilor audiați în instanța de fond.

La 10 ianuarie 2023, Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii. (f.d.2-14, vol.III)

În motivarea recursului Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, a reiterat circumstanțele de fapt, totodată a indicat că instanțele de judecată la examinarea cauzei au încălcat normele de drept material și au interpretat eronat legea, au apreciat arbitrar probele, astfel erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Recurenta a susținut că, la caz, sunt aplicabile prevederile Legii cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010. Concluzia instanțelor de judecată precum că petiția (plângerea) adresată de către recurentă autorităților menționate nu se referă la revendicarea unui drept al său și nu se bucură de imunitatea prevăzută de art. 8 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, este în contradicție cu circumstanțele pricinii, deoarece imunitatea în acțiunea cu privire la defăimare se referă la orice cerere cu privire la încălcarea drepturilor și a intereselor legitime. Liuba Donea, prin petiția depusă s-a plâns pe acțiunile ofensatoare din partea Doinei-Ioanei Străisteanu, care a înjosit-o, a umilit-o prin diverse injurii, iar la finalul petiției a solicitat să fie întreprinse măsurile de rigoare în vederea excluderii pe viitor a asemenea cazuri.

Astfel, invocarea de către instanța de apel, precum că Liuba Donea nu a adresat o petiție la organele de drept împuternicite să examineze cazurile de injurie, este în opinia recurentei una abuzivă, deoarece restricționează și limitează dreptul persoanei de a se adresa cu orișice cerere/sesizare sau propunere la autorizațiile publice.

Recurenta a mai indicat că instanțele de judecată au dat apreciere greșită declarațiilor martorilor, or, 5 martori au declarat că au auzit și/sau au asistat la incidentul din 04 decembrie 2018, în care Doina-Ioana Străisteanu a agresat-o pe Liuba Donea cu injurii și cuvinte jignitoare în coridorul Spitalului.

La 03 aprilie 2023, Doina-Ioana Străisteanu a depus referință la cererea de recurs înaintată de către Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, prin care a solicitat respingerea cererii ca fiind neîntemeiată. (f.d.37-41, vol.III)

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 02 noiembrie 2022 și a expedit-o participanților la proces la 20 ianuarie 2023, fapt confirmat prin scrisoarea de expediere (f.d. 195, Vol. II), astfel, recursul declarat la data de 10 ianuarie 2023, este în termen.

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Verificând temeiurile recursului completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, este inadmisibilă, pentru motivele ce succed.

Urmează a fi reiterat că procedura admisibilității recursului constă în verificarea existenței unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433 din Codul de procedură civilă, în vigoare la momentul depunerii recursului, 10 ianuarie 2023.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la 10 ianuarie 2023, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Conform art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în vigoare la 10 ianuarie 2023, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procesual.

Aliniatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din analiza recursului declarat rezultă că Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, a invocat temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (2), lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul de procedură civilă

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, nu se încadrează în temeiul prevăzut la art. 432 alin. (2), lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul de procedură civilă, or nu a stabilit că normele aplicate suscită îndoieli la aplicare sau instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, sau a interpretat eronat legea.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența circumstanțelor expuse în art.432 alin.(3) din Codul de procedură civilă, în vigoare la 10 ianuarie 2023, și anume, dacă cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; dacă cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale, nu a stabilit asemenea circumstanțe.

În acest context, Completul de judecată reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

În speță, Completul de judecată menționează că recursul în cauză conține obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentei la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

Drept urmare, Completul de judecată reține că argumentele invocate de către Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea

eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

În astfel de circumstanțe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază recursul declarat de către Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, ca fiind inadmisibil.

Conform celor expuse, în temeiul art. 431 alin. (1), (2), art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art.440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Liuba Donea, reprezentată de avocatul Iulia Sîrbu, împotriva deciziei din data de 02 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă